

NEMZETI TÁRSALKODÓ

December 19dik napján 1837.

KÉT LEVÉL A' BAJVIADALRÓL.

Első levél: Kolostori, Gyerőhez.

Csak bajt ne vívj senkivel barátom! 's nem csak azért, mert azon emberek sorába tartozol, kik míg magna vi brachia tollunt emelkedések közt, ugyan csak mérik vetelkedőikre a' hatalmas csapást, igen könnyen megkaphatják tőlök a' gyengébb de serényebbet; hanem főleg azon okból is, mert véleményem szerint, gondolkodó embernél — mint te — önn kigunyolás: szabni magát a' conventionalis illedelmek egy olly fogalmához, melly a' napi renden lévő, 's tettünk színét megadni kellető nézetek sorában nem tartozva, a' mostani viszonyokhoz semmivel sem kapcsoltatva, mint a' már ki holt gondolat családok egyedül fenmaradottja, még felemelten hordozza fejét, 's vér áldozatot kér. —

Meg volt a' duellumnak a' maga kor-szaka a' közép idő elsőbb századjaiban, midőn Germania tölgy erdői közül lejövének erejük teljes érzetében a' goth, burgund, franc, lombard testvér nemzetek, 's az agg 's élet erő hagyott Róma meg újított csapásaikat kiállani nem tudva, öszve roskadt, 's míg polgárainak egy része kiöntött vére, vagy le bilincselte szabadsága árán

Második felelesztendő.

fizette meg a' rabló kénynek adóját, a' többiek birtokuk nagy, 's igazgatási, és személyes jogaik egyrészétől megfosztatva, városaik szűk falai közé vonultan German gróf felügyelés mellett, saját duum vireik, 's decurioik alatt magányjogaik egy részét megtartották ugyan; de nemzeti miveltségöknek, a' hajdon roppant tőkének, még el nem pezérlott néhány fillérjeit az új frigy áldomására költötték el.

Mig más felől az Arimanok, és Rachinburgok (szabad férfiak) polgári viszonyaikból, 's intézeteikből keletkezett fogalmak honjok kopár bérceiről vándorlásnak indult csoportjai, Olasz hon 's a' római provinciákba megtelepedve, a' bé vett keresztény vallás, az új körülmények, 's az idő parancsoló, 's a' meghódoltak törvénye csak lassanként terjedő befolyása által, sokképpen módosítatva ugyan, de durva sajátságokból ki nem vetkeztetve uralkodni, Libaryá' dolgok új rendje alapját megvetvén az emberiséget mozgató tetteknek irányt adni kezdetek, 's e' volt azon korszak, midőn az erőnek, 's erénynak értelme ugyan azon egy volt; 's ki személyes bátorságát valakinek kérdésbe hozta, az róla mindent, mi az embert emberré cízmezi, le húzott.

Továbbá ugyan ekkor az emberek hite szerint a' kijelentések könyve be volt ugyan végezve, de a' kiszabott cikkelyek alkalmaztatását, 's magyarázó glossáját azon felső megszóllamlás után kellett le írni, melly a' Horeb hegyén adta a' parancsolatokat 's a' tizenkét férfiakba csudálatoson öntötte a' természet feletti lelkesedés szózatját. —

A' kor gondolkodása módja ezen két sajátága természetesen jog elvvé is által ment 's a' polgári viszonyokon végig szövődött. —

Igy p. o. látjuk az elsőt illetőleg, mikép rab-

lást, gyilkosságot, erőszakot, nem mindég vér váltság díján torolta a' törvény, hanem bizonyos megszorítások mellett senhagyta a' megsértett család tagjainak az anyira híres faid a t.

'S látjuk a' másodikat tárgyazottan, mikép jöttek törvény hozás útján divatba az Ordalia több nemei, a' forró, és hideg víz, heves vas, szentelt falat 's a' t. próbái.

Végre hogy tárgyamra térjek a' két elv egyesületének volt elé hozatja a' pár viadal, melly által a' csak kar súlyába nehézkedő erények circusa, 's a' sors koczkája által akarattját nyilvánító emberfeletti bírónak tribunálja nyílt egyzersmind fel.

Az említett körülmények közt tehát méltán gyáva, 's becsület vesztett volt az, ki nem akarta ezen törvény, közvélemény 's önn meggyőződése szerint és igen természetes processus útján tenni élete, 's birtoka ügyét az igen, és nem éltre ki. Miot igen elvetemedett lehetett azon Ganges parti nő, ki a' férj halálakor magát megégetési szent szokás legnagyobb dühében első vonatkozott a' meggyújtott maglyától, vagy gyáva azon katona, ki az ellenségtől megtámadott sánczok előtt a' csatázás növekedő tüzeben quackeri nézetekre térés színe alatt tenné retiradáját. —

A' 15ik század végivel azonban, a' nagy forradalmak, Európa ujjá születése elő jelei, elkezdődnek. A' józan értelem, melly addig elé, a' babona, elő és bal ítélet, megrögzött neki szokottság 's a' t. által bitorlott uralkodási jogát, csak néhány választottjai ellen mondó szavai 's maglya hamvai által volt képes az idő mulástól megóvni; most azt népek rendítő hangjával követeli, 's karjaival foglalja vissza.

Miket nem ért el az óta, 's miket nem re-

mél el érendőknek az emberiség. A' társasági egyesület eltévesztett céljai ismét fellelve; ember emberhez közelebb vonva, a' polgári és családi erényeknek, mezeje mint száma, végetlen, mindenkinek jogait a' törvény óvja, vagy legalább kármentesíti. 'S haladásunk irányában van végre az is, hogy a' népek ököl joga a' harc csak a' traditio ajkain éljen. — 'S már most hozzád fordulok, 's kérdelem: van-e valaki ki jelenleg magába tért megfontolás után higgye az ember sorsába közvetlen isteni bele szállást? vagy azt hogy egyedüli érdem a' merészség, 's hecsülendő mesterség a' vívni tudás. 'S hogy bizonyított-e az, ki kardra, vagy pistolyra ment egyebet bé, mint legfeljebb, hogy bátor, ért fegyverhez, szerencse fia? holott százból kilenczven kilenczszer egyéb volt a' kérdéses tárgy. 'S ha mind ezekre mint gondolom részemre vagy felelni kénytelen, hogy utósó buvó lyukadból is ki szorítsalak, mert tudom hogy a' vas gyuró fogásoknak pártolója vagy, felszóllitlak, mikép hozhatsz-e fel, ha ezen elvek alkalmaztatásával menthetetlen ügyed, valami más olyast, melly a' jelenkorhoz illő nézetek, és következtetések logikai rendjéből véve ki, a' következetlenség, és értetlenség mocskából kitisztító fogalmát adhassa a' duellumnak. Ha nem tudsz, szegődj pártomra, 's közöld minden esetre gondolatodat.

Második levél: Gyerő, Kolostorihoz.

Ne gondold barátom, hogy a' pár viadal védelmekor az általad kérdésbe tétel utján teljesen megczáfolt, 's magam által is nem egyszer nevetségesített erősségekhez folyamodtam volna valaha, vagy most válaszomban egy han-

got is akarnék felhasználni belőlök. — Nézetem a' fenforgó tárgyról következő.

A' 14dik századtól fogva több hozott törvények korlátolták, 's a' 16dik elején tartott trienti zsinatnak a' köz vélemény értelmében a' duellumról nyilvánított nézeteinek erkölcsi ereje merőben megszüntette, a' birtokolási jog elhatározására, 's bé nem bizonyított bűn tárgyazta kereset vádja igazsága felvilágosítására eszközül használt bajviadalt.

A' duellumnak egy neme maradott hát még divatban, a' becsületen ejtett mocsoknak az úgy nevezett illedelem által előnkbe szabott módokon legyverrel ontott vér általi lemosása. — A' legújabb időben fejedelmek, 's országgyűlések, miket nem próbáltak el, halálra, fogságra ítéles, kihívót, 's kihívást elfogadót örültnek nyilvánítás, gyám atyai hatalom alá rendelés által v. az elrettentés ezer más nemeivel közép idő ezen leszármazottja kiirtására? 'S még is az agg Európa színt úgy mint az ifju Amerika becsülete orvoslásának ezt a' módját elszokni nem tudja. — Mi lehet ennek oka?

Távol vagyok attól, hogy állítsam mikép az emberiséget gondolati elődei iránt is azon vallásos ragaszkodás ösztöne vezérlené, melly az égyptombeliekkel őseik mumiáit az élet adó lélek szét oszlása után is századokon által teljes épségben fentartotta. Ha elhal a' gondolat, megszűnik annak a' teste a' tett is. Hajlandó vagyok tehát hinni, hogy sok az idő keze által felbontott viszonyokra épült tétemények, a' megváltozott kor hatása közt merőben új nézetekhez csatolják magokat, úgy hogy gyakran régi millységekkel szemben már nem egyebek, mint különböző okoknak ugyan azon következősei. Hogy a' duellumnak van olly esete mellyre nézt ezen ál-

litás igaz, ennek megvitatására örömmel veszem fel előmbe vetett kestyüdet.

Egy erkölcsi, egy political elvet bocsátok előre.

Az első: a' becsület mindennél drágább kincs.

A' második: mik a' polgáritársaságot alakító szerződésbe belé nem foglaltattak, mert belé nem foglaltathattak, azok az egyes személyek fenhagyott jogai.

Ha megnyertem e' két elv közvéleményben létezése elesmérését, bátran haladok lejjebb lejjebb a' bonczolgatások és következtetések során.

Kikkel helyheztetés, elv, egy célra törekedés, emberi elhívattatásról és tökélyről, szóval és tettel megegyezés 's a' t. szent kapcsaikötnek egybe, azoknak, lelkem benső tisztasága, céljaim 's tettem teljes mértékben emberhez illősege felőli, meg nem ingatott, 's egyetemi meggyőződésök, szóval, a' köz megbecsültetés isten 's lelki esméretem ítélő székén kívüli minden más tekintetekben, testvér, sőt ugyan azon egy fogalom, a' becsületességgel. 'S ha helyes hogy Lucretia megölte magát, mert fertőztetve a' női nyoszolya; éppen olly mértékben kötelességlett volna tört ragadni akkor is, mikor, noha helytelenül, de soha semmi környülállás és bizonyítás képzelhető neme által más gondolatra nem vétethetőleg minden, kit szeretett, 's kinek itélé-ébe becsüt helyheztetett, hűnös voltáról meglett volna győződve. Ha tehát emberségemről hit kérdés és kétség tárgyává kezd valni, 's nem valami történetes, de kiviláglandó tévelygés, hanem valaki terv szerénti szava és tette következtetésében, koránt sem elég, kezemet egybe fogva, egyszer kétszer 's háromszor is, 's bár melly komoly kitételekkel, assecuráloi mindenkit hogy én becsületes ember vagyok; vagy éppen muto-

gadni mikép vádlóm szokott görbe úton járni, 's néha még az se, kérdésre vonni 's bizonyításra kényszeríteni a' rágalmazót, a' többek között csak azért is, mert nem lehet egyszer mint másszor egyes specificumokra szorítottan tisztába hozni, noha ember és lélek esmereti apróbb combinationok útján, a' legnagyobb átláthatósággal igaz, mikép ez, vagy amaz, gaz ember.

Mit kell tehát legutósó esetben ön kitisztítás tekintetében tenni? ez a' nagy kérdés. Mire a' felelet: világ színe előtt tenni le, az előre bocsátott első elvnek, mindenek meggyőződése szerint teljes hitelű confessioját.

A' mód erre csak egy. A' tárgyaknak, a' csere becs adja meg, közéleti árát. Szép e' világ, 's az élet terhe, a' kebel ki nem elégített vágya 's háborgó küzdési közt is édesen, 's a' szentebb érzésekre szollók, barát, férj, atya, hazafi nevezetek; 's milly minden akaratot lelánczolólag csábító a' föld 's pompás a' rogyogó nap látása! kivált ha ezt, nem a' sors elfordíthatatlansága által kibékíltető, hanem elszántságunk változhatóságával kísértő vég pillantatokba teszszük utoljára.

Az tehát ki midőn hecsület vagy élet a' jel szó mint haszontalan portékát veti az utólsót; a' mindenek vélekedése szerint drága jót, az elsőnek áldozatul, kételkedésen feljüli bizonyosságát adta emberségének. 'S ez t. i. a' vád alól önnön élte kockáztatásával magát kitisztítás, első és fő elve a' duellumnak.

Tovább megyek.

A' polgári társaságot alapító szerződésbe nem foglaltatott belé, mit a' status nem biztosíthatott. Biztosítani pedig nem teszen egyebet, mint

1) Onni hogy a' mi biztosítandó, el ne idegeníttessék.

2) Ha csak ugyan elidegenített, tárgyul, vagy aequivalensül minden esetre vissza szerezni.

Igen de

A' becsület rablás legfinomabb nemeit, a' polgári társaság megakadályoztatni nem tudja, mert annak módja csak egy, a' gondolat, ítélet, és következtetés szabadságát tenni sequestrum alá.

Továbbá az orozottért kárpótlást sem adhat, az első elvnel fogva, azt vissza sem szerezheti, mert sok rossz pénzen volt egyszer és másszor a' király képe; 's mert állott-e fel valaha a' közvélemény ellenébe, közhitelességü forum? 's ha a' társaságtól felállított egyik hatalom keresztül csillaggal kijelélése nem minden kifogás nélkül hiteles, mért legyen inkább az a' másiknak ítélete? Forditsunk most vissza, a' második elvre, az azt mondja, mi a' nagy contractusban nem létezik, az az ember fenntartott jusa. Illy színü esetekben is tehát kitkit közvetetlenül illet, a' többek között a' biztosítás azon megelőző neme is, melly a' polgári társaságban büntetés neve alatt divatoz. 'S ezt teszi a' megbántott akkor, midon becsülete próbájául nem önn maga ellen fordítja fegyverét, hanem ellenjének adja által az életet veszélyeztető jogot, őt is lakolásul olly mértékü bajra téve ki. 'S ez a' második kiegészítő fogalma a' duellumnak. A' pár viadal e' szerént egy mérleghez, mellynek egyik tála fensége adja a' másik alantiséga mértékét ki, hasonló, mentől kisebb tudniillik az önvédelem sikerülése hihetősége, annál nagyobb a' becsületesség próbája, 's megfordítva. 'S ez egyik hibája mondod barátom, mert történhetőleg triumphalhat rossz a' jön. Mire feleletem. Én nem állítottam egy hanggal is hogy ez tökéletes mód, csak hogy el ne felejtöd, mikép mindenre mi emberi, rá van nyomva a' gyarlóság bélyege; sőt azt is meg-

engedem, hogy eljő az az idő, midőn annak, hogy legféltőbb kincsem zsákmányló kezeknek ragadományává ne váljon, lesz egy nagy, egy felséges biztosítása, t. i. az egyetemi műveltség által szilárdá edzett azon köz lelki erő, melly mások felett soha sem elindított szó hír, vagy akár ad verba magistri, hanem minden esetben és egyedül, az öntapasztalás teljes mértékű próbája után töri a' birói pálczát el.

Levelem bérekesztéséül még csak azt nyilatkoztatom ki; mikép a' duellum cím alatt divatos izetlen játékot, egy aránt tartom nevetségesnek mint bosszantónak.

Kemény Zsigmond.

AZ ERÉNY (virtus) TEMPLOMA.

A' régi világ tudósai azt költötték volt, hogy az erény temploma magas kőszirtok tetején áll, 's az oda vezető ösvény, csak nem járhatatlan szövevényekkel vagyon bénőve; holott az kies helyen fekszik, 's útja gyönyörűséges. Az igaz, hogy senki sem vitetheti fel magát oda gyorszekeken, sem szél laptával; hanem csak személyes erejére támaszkodva mehet, 's ezer hála is legyen az égnek ezen igazságos rendszabályáért; mert különben bizony ide is szekérben vitetnék fel magokat sokan, még a' mi több aluva, 's így minden fáradság nélkül egyszer csak az erény templomában ébrednének fel. Ezen templom egy kies dombon fekszik, az élet fája árnyékában 's a' halhatatlanság forrása mellett. Csak 4 lépcsői vagynak, 's még is az egész föld tekéjét egyszerre láthatni onnan. A' ki ezen templom felkérésire indul, tegyen fel az útra: tiszta lelki es-

méretet; emberiség iránti nemes érzést, állhatatosságot, 's ön megtagadást. Ezen 4 lépcsőn lép-jék fel, 's töstént az erény templomát megtalálja. — Ennek felkeresésére sokan indulnak el; de kevesen érnek célzt; mert a' nagyobb rész útra valót nem viszen; egy rész állhatatossággal nem bír, sokat pedig a' hegy aljában álló két rossz személyek el csábítanak, 's a' vissza térésre ingerelnek. Ezen két öröm lányoknak nevek: világi gyönyörűség, és korhelység, kik irigységből, mindent kívánnának el útasítani az aranyalmától, nem engedvén meg nékiek, mint tisztátalanoknak, hogy szentséges pítvart tapodjanak. Azt írja Xenophon, 's úgy Cicero is, hogy Hercules minekutána felserdült volna, sokat hánytta vetette elméjét, valljon az erényt kövesse-e vagy a' gyönyörűséget? Melly habozó állása pontján, két szép lény jelenék meg előtte: az egyik egyszerű fejér köntösben, szelidséggel teljes kinézésű, mintegy ártatlan pásztorleány, — a' más festett ábrázatu, változó elméjű, magarátartó, negédes és cifra, mintegy pillangó. Az első az erény volt, másik a' gyönyörűség, mind a' kettő Herculesnek esett, kérvén hogyha boldog akarna lenni, őtet kövesse; de a' bölcs Hercules átlátván az igazságot: lábai alá tapodta madame gyönyörűséget, 's az erényt követte. Fáradságának gyümölcsét is szedte Hercules; mert bé ért a' templomba, 's örökös jó hirt hagyott hátra maga után. — A — Imre.

A' S Z E R E L E M.

Valójában nevetségesek azok az öszve rán-ezolt homloku csuda bogarak, kik a' szép nem-

mel való társalkodást és az ártatlan szerelmet gúnyolják, sőt szánakozásra méltók is; mert ezeket a' természetnek nyilván valami tetemes fogyatkozással kellett nyakon csapni, a' miért a' szép nemtől magokat annyira elvonni, kívánják, 's így önszerencsétlen sorsoknak vigasztalására mindenütt azt kiabálják úton, útfélen hogy: Csak a' lelket, — csak a' lelket, kell szeretni és művelni. Az illy parókás urak ne resteljék elgondolni, hogy a' szeretetet maga a' természet tette le a' szívbe; 's így a' kik az ellen kelnek ki, magát a' bölcs természetet gúnyolják; gondolják meg azt, hogy a' szeretet vitte társaságba az embereket, általa keresik fel a' plánták himporszálai a' szeleknek szárnyain nyöstényeiket, 's az találtatja öszve a' tenger hullámai közt a' roppant csetheket és embert evő czapákat, éppen mint a' havas keblében csörgő kis patakok fürge kis lakóseit. Vegyük ki a' világ nagy gépelyéből a' szeretetet, 's töstént megáll az egész alkotvány. Nem formálódnának soha többé Metastasiok, Kisfaludiak, Berzsenyiek, Csokonaiak, Schillerek, Petrárchák; nem trilláznának többé a' fülemilék, nem énekelnének a' pacsirták, nem zokognának a' gerliczék, nem mosolyognának többé az igéző, szépségü arcadiai mezők, nem az olaszországi paradicsom kellemü lúgasak, 's nem a' Balaton szép tája. Többet mondok: maga az isten is megszűnnék az lenni: mert ő maga is csupa szeretet; 's karjaival át ölelve tartja fenn a' mindenséget.

Csudálkozom Kleist úron is, ki nagy Fridriket a' többek között avval dicsérte meg, hogy ő Amort soha sem ismérte. A' mikor ezen elogiumát írta Kleist úr, csak félig gondolta volt meg, hogy mit írjon; mert elfelejtette vala, hogy Fridriknek teste is volt. Hiszem a' test a' lélek-

nek olly kedves bajtársa, mint Pylades volt Orestesnek, 's nekik egy örökös harmóniában, egy kedves republicában kell élniök. Kleist urnak tehát, 's számos, a' világban élő, de abból kilépett gondolkozásuaknak (kivált a' kabátosoknak) egy szép lelkű irónak ezen szavait hozom fel: „A' test éppen olly édes részvényese emberi természetünknek mint a' lélek, 's a' ki velünk azt akarja elhíttetni, hogy ő, egyszemélynek csupán csak a' lelkét szereti, az ollyan vagy önn meggyőződése ellen beszéll, vagy éppen nem is tudja, mit beszéll. Az igaz, hogy magára az érzeményes szeretet, melly csak a' testiségen épül, kicsiny és éretlen lelkű tulajdonost árul el, de azonban az idealis szeretet is, melly mindég csak valami fantumos lelki szépséget vadász, a' magokat vető iskolapedantoknak csuda fejű gondolatjok; a' kik szégyenlik, hogy nekik a' természet testet is adott; pedig ha valóságra menne a' dolog tíz lélekért sem adnák oda a' testöket.“

A. — Imre.

KÖNYVISMERTETÉS.

Most hagyá el a' sajtót e' című könyv: Az erdélyi nagy fejedelemségben lakó nemes zász nemzetnek törvénykezés módja; eddig elő eredetileg legelőször, még pedig magyar nyelven kidolgozva 's közkézre bocsátva.

Egy törvény szerénti ország alkotásában nem csak egyes személyek sérthetetlen jogait tudni, ismérni kelletik az igaz honfinak, nem csak azokat, mellyek minden nap, kinek kinek körében előfordulnak, megismerni, megtanulni, azokról léphetet venni, hanem tudnia fő kötelessége va-

lamint az egyesek, úgy a' nemzetek érdekeit, viszonyait, alkotások módjait is; különben az ország főszékén miként intézhet mind ezekről, 's minő hazafi az, ki mindenütt oda haza van, csak honában idegen? A' hazáját forró szeretettel ölelő igaz honfinak fő kötelessége abban alapúl, hogy tudja gyökeresen, mik a' felség, mik az ő, mik polgártársai jógai, 's mik azok a' módok, mellyek szerént azok sérthetetlen kiszolgáltatnak. Mert nem elégséges a' tudásra a' törvények betű szerénti értelmeit felfogni, 's azokat elő sorolni, hanem tudni kelletik a' módokat, az eszközöket, mellyeknél fogva e' törvények mindenkinek kiszolgáltatnak.

Egy illy kézikönyv a' jelen Törvénykezés mód, mellyben nem csak zásznak, hanem magyarnak is sok érdekesek, használhatók vannak befoglalva. Mindjárt a' bevezetésben felosztatik a' munka három fő részekre; annál fogva:

Az I. rész előadja: a' törvényszékeket és azoknak tárgyait; még pedig a' törvényszékeket közönségesen, azoknak felosztásait, nem különben a' bíróság (judicatus), tanács, nemzet gyűlése tekintetét, eredetét, tagjait (azoknak kötelességeiket), tárgyait, a' királyi kormányzék, udvari cancellaria tekintetét, eredetét, tagjait, változásait, tárgyait némelly jegyzésekkel együtt, az országgyűlésének tekintetét, eredetét, idejét, helyét, tagjait, tárgyait; továbbá előadja a' közönség gyűléseit három tekintetben, mellyek közül az egyik a' girás székekhez hasonlítható, azoknak tekintetét, eredetét, tagjait, tárgyait, — nem különben a' politzia, falu, közbirák, osztotató, úri, harmadnap, nyomonitélő, vagy álló, és vásári törvényszékek tekinteteit, eredeteit, tagjait, tárgyait tartások módjával együtt.

A' II. részben előadatnak a' perhez járuló

személyek közönségesen, még pedig a' bíró, felperes, alperes, avatkozó, szavatos, képviselő, ügyész megkivántatóságai, és kötelességei egész kiterjedésben.

A' III. rész magában foglalja a' perfolymatot közönségesen, idézést, bíróság megvetést, megjelenést, szóbeli és írásbeli perfolymatokat, egyeztetést, eltiltást, törvényes zárt és kezességet, perbefogást, szünnapokat, időhaladék okait, merőgyes, derekas, és ügydöntő kifogásokat, perderekát, gyanítást, önkénti vallástételleteli, oklevelekkeli, tanukkali, 's örök emlékezeti bizonyításokat, szemrevételt, esküvést, ítéletet, apellátiot, processust, perletételt, végrehajtást, reportatiót, perújítást, törvényes taxákat, büntetések nemeit, tiszta adósság felvétele módját egész kiterjedésben.

A' munkát bérekeszti toldalékul a' szebeni, és brassai görög compagniák törvényszéke, annak tekintete, eredete, tagjai, tárgyai alapos előadásával. Mind ezen itten elősoroltak pedig a' könyv eleibe tett taglalathan röviden megemlitve utasítólag feltaláltatnak.

Az egész munkának, melly Brassóban nyomtattatott Gött János betüivel 's 8ad rétbén XXVI és 234 lapokra terjed, ára papiros kötésben 2 f. ezüst pénzben.

Dálnoki Incze József,
Hadnagy, és Gränz-Procurátor.

STATISTICAL JEGYZETEK.

A' kegyes iskolák Rendjéről valami.

Úgy hiszszük, nem érdektelen dologgal fárasztjuk becses olvasóinkat, 's átaljában a' nevelés ü-

gye barátait a' midőn egy különös, az ifjuság nevelésével foglalkozó rendnek a' kegyes iskolák Rendjének jelen állásáról, tagjainak számáról, 's egyenkénti elrendeltetéséről némelly statistikai adatokat igtatunk Társalkodónk lapjaiba, felhóván adataink hitelesítéseül, hogy mi azokat a' Rendnek az 1838dik évre mostanában megjelent schematismusából meritettük.

Ezen schematismus mutatása szerént a' Rend testvér magyar hazánkban 28 házakban, megannyi családokra felosztva jelenleg 405 munkás tagokat számlál egy tartományi igazgató, 's egy titoknok kormányzása alatt, kikhez fontosabb esetekben hat kormány segédek, két consultorok tartoznak. Ezek közül kisebb nagyobb iskolákban nyilvános oktatók 225, lelkészi hivatalt viselők 13, a' külön házak kormánya vagy gazdaság folytatása körül munkálódók, így magányos házaknál nevelők 45, a' házakon kívül hivataloskodók 15, gyógyászok 4, hit és bölcselkedés tudományt tanulók 89, kézi munkákra alkalmazottak 7, felsőbb és alsóbb rangu, szélesebb 's keskenyebb pálya körü tagok száma tehát öszvesen = 405.

Ezekből hit- és bölcselkedési tanárok = 3, csak hit tudományi tanár = 1, bölcseségi tanárok = 46. A' királyi egyetem tanácsa előtt a' hit és bölcselkedési tudományok valamelyik ágazatjában közönséges vizsgálatot állottak, 's ennek következésében teljes helyben hagyásra érdemeztettek = 30.

A' mi illeti a' tanuló ifjuság számát: oktatást nyertek az 185% iskolai évben a' kegyes iskolák Rendje jótékony munkálata mellett a' szétosztott külön házakhoz tartozó fővebb és alsóbb iskolákban a' következő szám szerént: Beszterczén (Erdélyben) = 55. Brezno-hányán = 30. Budán a' fő és alsóbb iskolákban = 766.

Korponán = 57. Szebenben (Sáros V.) = 137. Kolozsvártt a' philosophiai osztályban 's ugyan ott a' felsőbb gymnasiumban = 448. Kalocsán = 154. Debreczenben = 87. Sz. György (Pozson V.) = 68. Nagy Kanizsán = 291. N. Károlyban = 140. Kecskeméten = 192. Léván — = 273. Nyitrán = 350. Magyar Ováron — 166. Pesten = 723. Ugyan ott a' nagy iskolában = 643. Podolinban (Szepes V.) = 597. Privigyén (Nyitra V.) = 172. Rosnyón (Lipto V.) = 152. Selmeczen = 196. Szegeden a' philosophiai osztályban — 228. Ugyan ott a' gymnasialis iskolákban = 504. Szigeten (Marmaros V.) = 219. Tatán = 231. Temesvártt = 444. Trencsinben = 177. S. A. Újhelyen = 347. Váczon a' fővebb 's alsóbb iskolákban 421. Veszprémbe = 557.

Ezen kimutatásból megtetszik tehát, hogy a' kegyes iskolák Rendje felvigyázatja alatt a' közlelbbi 1857. iskolai évben a' két testvér hazában 8325 ifiak nyertek oktatást. Áldás és siker koronázza az érdemes Rend magas vállalatát!

A P H O R I S M Á K.

A' remény az a' lelkek országában, mi a' nap a' testekében. Ez üzi el a' sors komor fergetegeit; e' tisztítja meg a' leverettetés borzasztó országának megpeshedt levegőjét: — 's bizony az örökös jéghegyekkel megátkozott Kamcsatkához lenne hasonló éltünk rövid időszak; ha a' reménységet is kiszalasztotta volna Pándora aszszonyság, portubákos szelenczéjéből.

A' csapodár lányka szive olyan mint a' Cimon kertje: minden előtt nyitva áll, 's kikiaszthat gyümölcseiből.

A. — Imre.